

«KazakhExport» ЭСК» АҚ
Директорлар кеңесінің
2024 жылғы 03 мамырдағы №7
хаттамасына № 6 қосымша

«KazakhExport» ЭСК» АҚ
Директорлар кеңесінің шешімімен
2024 жылғы «03» мамырдағы (№7 хаттама)
бекітілген

**«Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі» акционерлік
қоғамының тәуекелдерді басқару саясаты**

Астана қ.

2024 ж.

Мазмұны

1-тарау. Жалпы ережелер	4
2-тарау. Негізгі ұғымдар.	5
3-тарау. Тәуекелдерді басқару жүйесінің негізгі қағидаттары	6
4-тарау. Ішкі орта	6
5-тарау. Қатысушылардың функциялары тәуекелдерді басқару процесі	8
6-тарау. Мақсаттар мен тәуекел-тәбетті анықтау	14
7-тарау. Тәуекелдерді сәйкестендіру	16
8-тарау. Тәуекелдерді жіктеу	17
9-тарау. Тәуекелдерді бағалау	19
10-тарау. Тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін бағалаудың ішкі өлшемшарттары.	19
11-тарау. Тәуекелдерді басқару	20
12-тарау. Бақылау әрекеттері	23
13-тарау. Ақпарат және байланыс	23
14-тарау. Мониторинг	24
15-тарау. Тәуекел мәдениеті.	25
16-тарау. Қорытынды ережелер	26
Қосымша	27

ІНҚ БОЙЫНША ТҮЙІНДЕМЕ

ІНҚ атауы	Тәуекелдерді басқару саясаты
ІНҚ иесі	Тәуекелдерді басқару департаменті
Қолжетімділік деңгейі	Жалпыға қолжетімді
Қоғамның барлық қызметкерлерін ІНҚ-мен таныстыру бойынша іс- шаралар	ІНҚ «Ішкі портал» желілік дискісіне орналастырылған күннен бастап 1 (бір) жұмыс күні ішінде электрондық пошта арқылы жіберу

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы «Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ тәуекелдерді басқару саясаты (бұдан әрі – Саясат, Қоғам, ЭКА) Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының ережелеріне, оның ішінде, Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрінің 2024 жылғы 29 наурыздағы № 160-НҚ бұйрығымен (бұдан әрі – ТБЖ бойынша НҚА) бекітілген «Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру, сондай-ақ резервтер қалыптастыру және олар бойынша актуарлық есеп-қисаптап жүргізу қағидаларына», «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ (бұдан әрі – Холдинг) тәуекелдерді басқару саясаты, Қоғамның қызметін реттейтін ішкі құжаттар, сондай-ақ тәуекелдерді басқару саласындағы халықаралық стандарттарды (COSO ERM:2017, ISO 31000:2018) және Базель Банктік қадағалау комитетінің ұсынымдарына сәйкес әзірленді.

2. Осы Саясат Қоғамдағы тәуекелдерді басқару жүйесінің (бұдан әрі – ТБЖ) пайымын, мақсаттары мен міндеттерін көрсетеді, **ТБЖ құрудың негізгі қағидаттарын және тәуекелдерді басқару құрылымын, ТБЖ негізгі компоненттері мен элементтерін айқындайды**, Холдинг пен Қоғам арасында тәуекелдерді басқару және тәуекелдер туралы ақпарат алмасу процесін жүзеге асыру кезінде жүйелі және дәйекті тәсілді қамтамасыз етеді, **сондай-ақ Қоғамның тәуекелдерін жіктеуге жалпы тәсілдерді, Қоғамның ТБЖ мониторингін жүзеге асыру механизмдерін және Қоғамның ТБЖ тиімділігін бағалауды айқындайды**.

3. Тәуекелдерді басқару бойынша есептілікті ұсыну тәртібі мен нысандарын, тәуекелдердің негізгі түрлерін басқару процесіне қатысушылардың міндеттерін, функцияларын, жауапкершілігін, тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шараларды және тәуекелдерді басқару процесінің басқа да компоненттерін қоса алғанда, тәуекелдерді басқару процесінің әдістері мен рәсімдерінің сипаттамасы Директорлар кеңесі немесе Қоғамның Басқармасы өз құзыретіне сәйкес бекіткен Қоғамның ішкі құжаттарында берілген. **Қоғамға тән тәуекелдерді басқару процесінің әдістері мен рәсімдерін Қоғамның басқару органдары мен атқарушы органдары айқындайды. Холдинг пен оның ЕҰ-на ортақ болып табылатын тәуекелдердің негізгі түрлерін бағалау және басқару әдістері мен рәсімдерін Холдинг айқындайды.**

4. Саясат ТБЖ-дағы жоғарғы деңгейдегі құжат болып табылады және Қоғамның барлық қызмет түрлеріне қолданылады. Саясат Қоғамның барлық құрылымдық бөлімшелерімен және барлық қызметкерлерімен танысу және қолдану үшін міндетті болып табылады. Функционалдық міндеттерді жүзеге асыру және қойылған міндеттерді іске асыру кезінде Қоғамның әрбір қызметкері осы Саясатты басшылыққа алады.

5. Тәуекелдерді басқару дегеніміз - тәуекелді ескере отырып, ұйымның стратегиялық мақсаттарын анықтауға және оларға қол жеткізуге бағытталған мәдениеттің, мүмкіндіктердің, тәжірибелердің және үйлестірілген әрекеттердің жиынтығы.

6. Тәуекелдерді басқару процесінің мақсаты шығындарды болдырмау үшін пайда алу үшін мүмкіндіктерді барынша пайдалану арасындағы тепе-теңдікке қол жеткізу болып табылады. Бұл процесс - басқару процесінің маңызды құрамдас бөлігі және дамыған корпоративтік басқару жүйесінің ажырамас бөлігі.

7. Тәуекелдерді басқару Қоғамның жеке құрылымдық бөлімшесінің жеке функциясы немесе функциясы емес, қоғамның әрбір бизнес - процесінің және қоғамның әрбір қызметкерінің функционалдық міндеттерінің ажырамас бөлігі болып табылады.

8. Қоғамда **ТБЖ** енгізу қажетті инфрақұрылым мен мәдениетті белгілеуді және дамытуды білдіреді, сондай-ақ шығындардың алдын алу және пайданы барынша арттыру мақсатында қоғамның барлық қызмет бағыттарына, функцияларына немесе процестеріне тән тәуекелдерді талдау мен бағалауды, мониторингті, бақылауды және басқаруды

сәйкестендірудің логикалық және жүйелі әдістерін қолдануды қамтиды.

9. Қоғамның тәуекелдерді басқару процесінің негізгі элементі оны ұйымның ерекшелігімен, қызметтің негізгі принциптерімен, бизнес-процестермен интеграциялау және әр қызметкердің тәуекелдерді басқару процесіне қатысуы болып табылады.

10. Саясат шеңберінде өз қызметін жүзеге асыру кезінде қоғам Жалғыз акционер және басқа да мүдделі тараптар үшін тәуекелдердің орын алу мүдделері мен салдарын ескереді.

11. Тәуекелдерді басқару процесі мынадай қадамдарды қамтиды:

1) тәуекелдерді анықтау:

Қоғамның бизнес-процестеріндегі корпоративтік тәуекелдер мен тәуекел құраушы факторларды бағалау (жүйелі және тұрақты қадағалау, залалдың барлық ықтимал себептерін талдау, олардың ықтималдығы мен мөлшерін сапалы бағалау);

2) Қоғам тәуекелдерінің жіктелуі (тәуекелдердің ерекшеліктерін және олардың пайда болуына әкелетін факторларды зерттеу, олардың дамуына әсер етеді, тарихи деректерді сараптамалық бағалау, тәуекелдер картасы);

3) Өткізілу кезеңділігі Қоғамдағы ішкі аудитті ұйымдастыру қағидаларына сәйкес белгіленетін қоғамның ТБЖ тиімділігін бағалау;

2) тәуекелдерді тұрақты стресс-тестілеуді жүзеге асыру;

3) тәуекелдерді басқару әдісін таңдау және қолдану;

4) тәуекелдерді басқару жүйесін түзету.

2-тарау. Негізгі ұғымдар.

12. Осы құжатта мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

1) **тәуекел иелері** - өзінің функционалдық міндеттеріне байланысты өз қызметін жүзеге асыру кезінде материалдық және (немесе) материалдық емес шығындардың әлеуетті көзі болып табылатын немесе болуы мүмкін, сондай-ақ әртүрлі тәуекел түрлеріне ұшырау көздері болып табылатын оқиғаларға ұшырауды анықтау, талдау, бағалау және бақылау, сондай-ақ **Қоғамның нақты тәуекелдерін басқару мен қадағалауға жауапты мүмкіндіктерге ие** Қоғамның құрылымдық бөлімшелері немесе қызметкерлері;

2) **еншілес ұйым (ЕҰ)** - дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы тікелей **«Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ-ға** меншік немесе сенімгерлік басқару құқығымен тиесілі заңды тұлға;

3) **жалғыз акционер** - **«Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ**;

4) **тәуекел-тәбет-Қоғам** мен оның басшылары бизнесті дамыту стратегиясы шеңберінде қабылдауға дайын қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді негізде нәтижелерді өзгерту мүмкіндігі;

5) **тәуекел-қойылған мақсаттар** мен міндеттерге қол жеткізуге әсер етуі мүмкін оқиғаларға немесе әрекеттерге байланысты белгісіздікке ұшырау;

6) **тәуекел мәдениеті-Қоғамның барлық деңгейлеріндегі барлық құрылымдық бөлімшелер мен қызметкерлердің тәуекелдерге ұшырауды басқару және бақылау қажеттілігін мойындауы және осы аспектіні ескере отырып, өз жұмысын құру**;

7) **ҚБ** – құрылымдық бөлімше/Қоғамның ҚБ кірмейтін қызметкерлер;

8) **сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті орган** (бұдан әрі – **уәкілетті орган**) – сауда саясатын қалыптастыратын және сауда қызметі саласында басшылықты, сондай-ақ салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган;

13. Барлық өзге терминдер осы Саясатта қоғамның ішкі құжаттарында және **Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалған мағынада** пайдаланылады. Саясат қажет болған жағдайда қайта қаралады және Қоғамның Директорлар кеңесі бекітуі тиіс.

14. Саясат қоғамның интернет-сайтында және Қоғамның жылдық есебіндегі негізгі параметрлерде жария түрде ашылады. **ТБЖ-ғы өзгерістер Қоғамның барлық**

қызметкерлері мен лауазымды адамдарына электрондық пошта арқылы жеткізіледі.

3-тарау. Тәуекелдерді басқару жүйесінің негізгі қағидаттары

15. Саясаттың негізгі мақсаттары:

1) тиімді кешенді жүйені құру және Қоғамның басқару элементі ретінде тәуекелдерді басқарудың интеграцияланған процесін құру, сондай-ақ тәуекелдерді басқару әдістері мен рәсімдеріне стандартталған тәсіл негізінде қызметті үнемі жетілдіру;

2) Қоғамның өз қызметінің ауқымына барабар қолайлы тәуекелдерді қабылдауын қамтамасыз ету;

3) Қоғамның даму жоспарын іске асыру шеңберінде Қоғамның тұрақты дамуын қамтамасыз ету;

4) Қоғамның алға қойған міндеттерге тиімді қол жеткізуі мақсатында басқарушылық шешімдер қабылдау үшін қоғамды қажетті, сенімді және уақтылы ақпаратпен қамтамасыз ететін ТБЖ қалыптастыру және дамыту.

16. Саясат мынадай міндеттерді жүзеге асыруға бағытталған:

1) ТБЖ барлық қатысушыларының қоғамның тәуекелдерін бірыңғай түсінуін қамтамасыз ету;

2) шешім қабылдау және жоспарлау процесінің толық базасын құру;

3) қамтамасыз ету үздіксіз келісілген процесін басқару, тәуекелдерді негізделген, уақтылы сәйкестендіруге, бағалауға, талдауға, мониторингке, бақылауға қамтамасыз ету үшін алға қойылған мақсаттарға қол жеткізу;

4) ықтимал жағымсыз оқиғалардың алдын алуға және азайтуға мүмкіндік беретін басқару жүйесін енгізу және жетілдіру;

5) ресурстарды пайдалану және бөлу тиімділігін арттыру;

6) активтер мен акционерлік капиталды қорғауды қамтамасыз ететін қоғам қызметінің тиімділігін арттыру арқылы шығындар мен шығындардың алдын алу;

7) қамтамасыз ету бизнес процесстер тиімділігін, сыртқы және ішкі есептілік деректілігін және жәрдемдесу заңнаманың талаптарын сақтау;

17. Қоғамда үш желі моделі қолданылады, оның негізгі мақсаты рөлдер мен функцияларды нақты бөлу арқылы ТБЖ тиімді жұмыс істеуі болып табылады. Әрбір желінің міндеттері мыналар: тәуекелдерді жедел басқару бірінші жолда жүргізіледі; тәуекелдерді басқаруды жүзеге асыру мәніне жиынтық тәуекелді мониторингтеу және бірінші жолды бақылау – екінші жолда және үшінші жолдан тыс ТБЖ-ның барабарлығы мен тиімділігіне қатысты тәуелсіз және объективті кепілдік пен ұсынымдар беру. Әрбір қорғаныс желісі өз рөлін тиімді орындаған жағдайда, Қоғамның стратегиялық мақсаттарына сәтті жету ықтималдығы артады.

18. Қоғамдағы тәуекелдерді басқару процесі тұрақты, динамикалық және үздіксіз процесс болып табылады және келесі компоненттерден тұрады: тәуекелдерді басқарудың ішкі ортасы, мақсаттарды анықтау, тәуекелді сәйкестендіру, тәуекелді өлшеу (бағалау), тәуекелге жауап беру (басқару), бақылау және бақылау, тәуекел-тәбет және маңызды тәуекелдерге төзімділік.

4-тарау. Ішкі орта

19. Ішкі орта Қоғамның сипатын және оның жұмысшыларының тәуекелдерге қалай қарайтынын және оларға қалай жауап беретінін анықтайды. Ішкі орта ТБЖ-ның барлық басқа компоненттері үшін негіз болып табылады, тәуекел-менеджмент философиясын, тәуекел-тәбетті, басқару органдары тарапынан бақылауды, этикалық құндылықтарды, қызметкерлердің құзыреті мен жауапкершілігін, Қоғамның құрылымын, оның адами, қаржылық және процессуалдық ресурстармен айқындалатын мүмкіндіктерін қамтиды.

20. Қоғамның сыртқы ортамен қарым-қатынасы (бизнес құрылымдары, әлеуметтік, реттеуші, басқа саяси және қаржы органдары) ішкі ортада көрініс табады және оның қалыптасуына әсер етеді. Қоғамның сыртқы ортасы құрылымы жағынан күрделі және өзара байланысты әр түрлі салаларды қамтиды және жүйелік тәуекелдердің пайда болуына жағдай жасайды.

21. Қоғамның қызметі қызметкерлердің тәуекелдерді түсінуін арттыратын және олардың тәуекелдерді басқару жауапкершілігін арттыратын ішкі ортаны құруға бағытталған. Атап айтқанда, ішкі орта тұтастай алғанда Қоғам қызметінің мынадай қағидаттарын қолдауға тиіс:

1) шешімдер қабылдау кезінде тәуекелдердің барлық нысандарын сәйкестендіру және қарау және қоғам басшылығының тәуекелдерді кешенді пайымдауын қолдау;

2) Қоғам деңгейінде, тұтастай алғанда Қоғамның мақсаттарына ең жақсы жауап беретін тәуекелдер профилін құру және бағалау;

3) меншік сезімін және тәуекелдер үшін жауапкершілікті қолдау, басқару иерархиясының тиісті деңгейлерінде тәуекелдерді басқару (ҚБ және т.б.). Бұл ретте тәуекел-менеджмент жауапкершілікті басқаларға ауыстыруды білдірмейді;

4) Қоғамның ішкі саясаты мен рәсімдерінің сәйкестігін және корпоративтік басқару жүйесінің жай-күйін қадағалау;

5) **ТБЖ Елеулі (сыни) тәуекелдері мен кемшіліктері туралы уақтылы ақпарат;**

6) тәуекелдерді басқару саясаты мен процедуралары міндетті екенін түсіну;

7) ұсынылатын ақпаратты адал, лауазымдық ұқыптылықпен және қамқорлықпен (duty of care) жан-жақты бағалау негізінде шешімдерді ұтымды қабылдау және Қоғам мүддесіне әрекет ету. Егер Қоғамның қызметкерлері мен лауазымды адамдары бұл ретте дөрекі немқұрайлылық танытпаса, ұқыптылық пен қамқорлықты көрсету міндеті бизнес-шешімдер қабылдау процесінде қателіктерге қолданылмайды;

8) Қоғамның қызметкерлері мен лауазымды адамдарының шешімдер қабылдауы және Қоғамның мүдделеріне нұқсан келтіре отырып, жеке басының пайдасын, қоғаммен байланысты адамдардың мүдделерін ескермей, қоғамның мүддесіне адал әрекет етуі (duty of loyalty).

22. Қоғамның тәуекелдерін басқару процесінің негізгі қағидаттары:

1) тұтастық – корпоративтік **ТБЖ** бөлінісінде Қоғамның жиынтық тәуекел элементтерін қарау;

2) **ашықтық**-ТБЖ-ны автономды немесе оқшауланған ретінде қарастыруға тыйым салу;

3) құрылымдылық-тәуекелдерді басқарудың кешенді жүйесі нақты құрылымға ие;

4) ақпараттандыру-тәуекелдерді басқару объективті, шынайы және өзекті ақпараттың болуымен қатар жүреді;

5) **үздіксіздік және тұрақты жетілдіру-тәуекелдерді басқару ішкі және сыртқы тәуекелдерді нақты сандық және сапалық бағалауды қамтамасыз ету үшін жинақталған отандық және шетелдік тәжірибені ескере отырып, өз тәжірибесі, жаңа техникалық құралдар мен әдістердің пайда болуы негізінде қабылданған әдістемелерді, лимиттерді, қаржылық көрсеткіштерді, тәуекелдерді басқару шаралары мен құралдарын ұдайы қайта қарауды талап ететін ұдайы жетілдірілетін процесс болып табылады;**

6) **циклдік-тәуекелдерді басқару процесі оның негізгі компоненттерінің үнемі қайталанатын циклі болып табылады;**

7) **экономикалық орындылығы-тәуекелдерді бақылау жөніндегі басым шараларды айқындау ықтимал шығындар мөлшерімен бақылау рәсімдерін енгізуге арналған шығыстардың арақатынасын бағалау кезінде экономикалық тиімді іске асырылуы тиіс.**

23. Қоғамдағы тәуекелдерді басқару жүйесінің құрылымы Қоғамның мынадай органдары мен бөлімшелерін: **Жалғыз акционер**, Директорлар кеңесі, Басқарма, алқалы органдар, ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ, ішкі аудит қызметі, **Қоғамның өзге де ҚБ және қызметкерлерін** тарта отырып, тәуекелдерді басқарудың бірнеше деңгейінен тұрады.

24. Қоғамның Директорлар кеңесі мен Басқармасы тәуекелдерді басқару және бақылау ортасын құру процесіне қатысады. Тәуекелдерді басқару ТБЖ-ны үйлестіруге жауапты ҚБ функциясы ғана емес, ол Қоғамның барлық процестеріне интеграцияланады. Нақты тәуекел оқиғасын іске асыру үшін Қоғам қызметіндегі белгілі бір процестерге бастамашылық жасайтын және іске асыратын тәуекел иесі лауазымды тұлға/ҚБ жауапты болады.

25. Процестің қосымша қатысушылары сыртқы мүдделі тараптар болып табылады. Сыртқы мүдделі тараптарды мемлекеттік органдар, несие берушілер, инвесторлар, жеткізушілер мен тұтынушылар, қоғам және басқалар ұсынады. Сыртқы мүдделі тараптар Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарды ескере отырып, Қоғам қабылданған іс-әрекеттер не ұсыныстардан бас тарту туралы қарайтын және жауап беретін сұрау салулар мен ұсыныстарды жазбаша түрде жібере алады.

26. Сыртқы мүдделі тараптар Қоғамда ТБЖ-ның дұрыс жұмыс істеуін күтеді, өйткені олардың мүдделері тиімді ТБЖ-мен көбірек қорғалады.

5-тарау. Қатысушылардың функциялары тәуекелдерді басқару процесі

27. Жалғыз акционер корпоративтік басқарудың негізгі қағидаттарын анықтайды.

28. Қоғамның Директорлар кеңесі ТБЖ қадағалауын жүзеге асыруда шешуші рөл атқарады және тәуекелдерді басқару саласында мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) Қоғамның мақсаттарын (қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді) белгілеу;
2) құзыреті шеңберінде Қоғамның тәуекелдерін басқару саясатын және өзге де ішкі құжаттарды бекіту;

3) осы Саясатты бекіту жолымен Қоғамның тәуекелдерін мониторингтеу және бақылау бойынша жауапкершілік деңгейлерін бекіту;

4) ішкі бақылауды жақсарту және тәуекелдерді басқару бойынша сыртқы аудиторлардың қорытындыларын және Ішкі аудит қызметі жүргізген тексерулердің нәтижелерін талдау;

5) Қоғамның тізілімін, тәуекелдер картасын және тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекіту (тәуекелдерді басқару жөніндегі тоқсан сайынғы есептерді бекіту шеңберінде);

6) тәуекелдің негізгі индикаторларын бекіту (тәуекелдерді басқару жөніндегі тоқсан сайынғы есептерді бекіту шеңберінде);

7) тәуекелдерді басқару бойынша есептерді бекіту;

8) ТБЖ тиімділігі бойынша есептерді қарау;

9) Қоғамның қаржылық көрсеткіштеріне талдау және бағалау жүргізу мүмкіндігін қамтамасыз ететін қаржылық және басқарушылық есептілікті Қоғамның Директорлар кеңесіне ұсынудың нысандары мен мерзімдерін айқындау;

10) Қоғамның тәуекел-тәбетін бекіту;

11) алқалы органдардың, Басқармалардың, комитеттердің, ҚБ, ішкі аудит қызметінің қызметін үйлестіру;

12) басшы қызметкерлердің функционалдық міндеттеріндегі мүдделер қақтығысының ықтималдығын азайту бойынша шаралар қабылдау;

13) үлестес тұлғаларға жеңілдікті шарттар беру фактісін тексеруді жүзеге асыру;

14) Қоғамның меншікті капиталға ағымдағы (болашақ) қажеттіліктерін қарастыру, талдау;

15) ішкі (сыртқы) аудиторлардың есептерін олар жүргізген тексерулердің нәтижелері бойынша анықталған сәйкессіздіктерді көрсете отырып қарау, сондай-ақ олардың ұсынымдары;

16) Қоғамның активтерін инвестициялау бойынша жүргізілген операциялардың (мәмілелердің) нәтижелері бойынша активтер мен пассивтерді басқару жөніндегі

кеңестің есебін қарау (қаржы құралдарын түрлері бойынша топтастыра отырып және баланстық, нарықтық құнын, кірістілігін, сатып алу және сату сомасын көрсете отырып);

17) стратегияға, саясатқа, рәсімдерге және өзге де ішкі құжаттарға қайшы келетін операциялар жасау мүмкіндігін болдырмау мақсатында, сондай-ақ оларды түзету мақсатында құрылған комитеттер, бөлімшелер және ішкі аудит қызметі арқылы Қоғам қызметіне тұрақты мониторинг жасау;

18) ішкі аудит қызметі функцияларының ұйымдық тәуелсіздігін қамтамасыз ету;

19) операцияларға (мәмілелерге) лимиттер және шектеулер белгілеу;

20) уәкілетті органның шаралары мен өзге де талаптарының, оның ішінде кемшіліктерді жою жөніндегі іс-шаралар жоспарының орындалуын бақылау (қажет болған жағдайда);

21) уәкілетті органның талаптары орындалмаған, анықталған кемшіліктер уақтылы жойылмаған (жойылмаған) жағдайда жауапты қызметкерлерге тиісті шараларды орындамау (жоймау) себептерін анықтау және қолдану;

22) Директорлар кеңесінің құзыретіне жататын өзге де мәселелер.

29. Директорлар кеңесі Қоғамның тәуекелді қабылдауға дайындығы негізінде шешімдер қабылдайды. Бұл ретте шешімдер қаржы ресурстарын бөлу мәселелері бойынша да, өзге де мәселелер бойынша да қабылданады.

30. Тәуекелдерді тиімді басқаруды жүзеге асыру мақсатында Қоғамның Директорлар кеңесі жанынан құрылған комитеттерге тиісті ішкі нормативтік құжаттармен айқындалатын директорлар кеңесін қолдау жөніндегі функциялар мен өкілеттіктер жүктелуі мүмкін.

31. Қоғамның Басқармасы тиімді ТБЖ ұйымдастыруға және корпоративтік саясаттың орындалуын және орындалуын қамтамасыз ету үшін тәуекелдерді бақылау құрылымын құруға жауапты. Басқарма тәуекелдерді басқару саясаты мен қоғам философиясын көрсететін «тәуекелдерді тану» мәдениетін (тәуекел мәдениетін) құруға жауапты.

32. Басқарма қызметкерлерді шешім қабылдау процесіне қатысуға және стратегиялық және операциялық мақсаттар үшін тәуекелдерді ашық талқылауға шақырады. Басқарма шешім қабылдау кезінде тәуекелдерді қарастырады, оған түпкілікті шешім қабылдағанға дейін тәуекел сценарийлерін талқылау және талдау кіреді.

33. Басқарма сонымен қатар жұмысшылардың тәуекелдерді басқару бойынша нақты міндеттері бар және өз міндеттерін орындауға жауапты екендігіне негізделген тиімді ТБЖ құруға жауап береді. Басқарма тәуекелдерді басқару саласындағы функциялардың бір бөлігін тиісті комитеттер құру арқылы жүзеге асыруға құқылы.

34. ТБЖ тұтастығын және тиісті жұмыс істеуін қамтамасыз ету мақсатында Басқарма:

1) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау бөлігінде белгіленген мақсаттар мен әдістерге сәйкес қоғамға күнделікті басшылықты жүзеге асырады;

2) тәуекелдерді тиімді басқаруды және ішкі бақылауды қамтамасыз ететін Қоғамның Директорлар кеңесі, алқалы органдар, Басқарма және ҚБ арасында ақпарат беру тәртібін бекітеді;

3) Директорлар кеңесі қойған Ішкі аудит қызметінің мақсаттары мен міндеттерін, ұсынымдары мен ескертулерін, тәуекелдерді басқару жүйесін үйлестіруге жауапты ҚБ ұсынымдарын, уәкілетті органның талаптары мен шараларын іске асыруды жүзеге асырады;

4) Қоғамның барлық қызметкерлерінің осы Саясаттың ережелерін іске асыруын және сақтауын қамтамасыз етеді;

5) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жөніндегі саясатты іске асыру мақсатында ішкі құжаттарды бекітеді;

6) қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету және ТБЖ бойынша НҚА көзделген капиталдың жеткіліктілік коэффициентін сақтау мақсатында активтерді әртараптандыру,

рентабельділік, өтімділік және капиталдың жеткіліктілігі жөніндегі бағдарларды айқындайды;

7) Директорлар кеңесі бекіткен лимиттердің, сондай-ақ ТБЖ бойынша НҚА-да көзделген лимиттерді сақтау жөніндегі ТБЖ-ны үйлестіруге жауапты ҚБ-ның тоқсан сайынғы ақпараты негізінде сақталуын бақылаудың тиімді шараларын қабылдауды қамтамасыз етеді;

8) тарифтік саясаттың тәуекелдер бойынша сенімді статистика негізінде тәуекелдерді дамытудағы болжанатын үрдістерге сәйкестігін және тарифтік саясатты үш жылда бір рет қайта қарауды қамтамасыз етеді;

9) Қоғамның Директорлар кеңесіне ағымдағы және болашақ экономикалық ортаны, нормативтік құқықтық базаны, капитал мөлшерін ескере отырып, жылдық бюджеттерді, стратегиялық жоспарларды жасау бөлігінде ұсыныстар береді;

10) экспорттық-кредиттік агенттік және шикізаттық емес тауарлардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) экспортын ілгерілету, акционерлік қоғамдар туралы, бағалы қағаздар нарығы туралы, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы, қаржы құралдарымен операциялар жүргізуді регламенттейтін ұйымның ішкі құжаттары мәселелері бойынша экспорттық-кредиттік агенттіктің мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу және шикізаттық емес тауарлардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) экспортын ілгерілету туралы шарттық қатынастардың, Қазақстан Республикасы Заңының талаптарының сақталуына тұрақты талдау жүргізеді;

11) ықтимал және ықтимал тәуекелдерді, белгіленген лимиттер шегінде тәуекелдер мөлшерін басқаруда ҚБ Саясатты ұстануын қадағалайды;

12) қаржы құралдарымен операциялардан түсетін кірістердің (шығыстардың) өзгеруіне олардың нарықтық құнының серпінін ескере отырып талдау жүргізуді қамтамасыз етеді;

13) Қоғамның меншікті капиталының ТБЖ бойынша НҚА сәйкес талап етілетін деңгейге сәйкестігін қамтамасыз етеді;

14) сыртқы аудиторлардың ұсынымдарын ескере отырып, есепке алу және есептілік жүйесін жақсартуды қамтамасыз етеді;

15) аудиторлық есептерге талдау жүргізеді және Директорлар кеңесіне анықталған кемшіліктерді жою жөнінде тиісті шаралар қабылдау жөнінде ұсыныстар береді;

16) жыл сайынғы негізде тәуекелдерді басқару жүйесін үйлестіруге жауапты Қоғамның ҚБ жұмыс жоспарын бекітеді;

17) жыл сайынғы негізде Қоғамның Директорлар кеңесіне Қоғам Басқармасының тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігі туралы есебін есепті кезеңнен кейінгі төртінші айдан кешіктірмей ұсынады;

18) стратегиялық және операциялық мақсаттарды іске асыру, қызметкерлердің құзыреттілік деңгейін арттыру, қызметкерлердің ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді міндеттерге қол жеткізуі үшін ынталандырулар мен бағалаулардың тиімді жүйесін қалыптастыру үшін қажетті адами капиталды айқындайды (адам ресурстарын басқаруға жауапты ҚБ-ның көмегімен);

19) тәуекел-менеджментті басқа бизнес-процестерге интеграциялауды және қоғамда тәуекел - мәдениетті дамытуды қамтамасыз ету шеңберінде тәуекел-менеджменттің стратегиялық пайымы, тәуекел-мәдениет және тәуекел-менеджмент процестерін сақтау бөлігінде қоғам қызметкерлерімен коммуникацияларды жүзеге асырады;

20) бизнес-процестердің, тәуекелдер мен бақылаулардың матрицасын бекітеді;

21) тәуекелдердің негізгі индикаторларын (бұдан әрі – ТНИ) және елеулі тәуекелдерді басқару жөніндегі шаралардың тиімділігін қарайды.

35. Тәуекелдерді басқаруды тиімді ұйымдастыру мақсатында Қоғам Басқармасы жанынан тиісті ішкі нормативтік құжаттармен айқындалатын Қоғам Басқармасын қолдау жөніндегі функциялар мен өкілеттіктер жүктелуі мүмкін алқалы органдар құрылуы мүмкін.

36. Тәуекелдерді басқару жүйесін үйлестіруге жауапты қоғамның ҚБ негізгі функциялары болып табылатын **ТБЖ-ның 2 желісі болып табылады:**

1) корпоративтік тәуекелдерді сәйкестендіру және бағалау процесін ұйымдастыру және үйлестіру, сондай-ақ тәуекелдер тіркелімі мен картасының тәуекел иелерімен, тәуекелдер мен бақылаулардың бизнес-процестерінің матрицасымен, тәуекелдің негізгі индикаторларымен, қоғамның тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарымен келісу, сондай-ақ **кездесулер, талқылаулар, деректер жинағын өткізу арқылы жоспардың уақтылы және барабар іске асырылуына мониторинг жүргізу;**

2) тәуекелдерді басқару саясатын әзірлеу;

3) Қоғамның Басқармасы мен Директорлар кеңесін тәуекелдерді басқару процестеріндегі елеулі ауытқулар туралы хабардар ету;

4) іске асырылған тәуекелдердің дерекқорын жүргізу, тәуекелдерге елеулі әсер етуі мүмкін сыртқы факторларды қадағалау;

5) Қоғам Басқармасына және Қоғамның Директорлар кеңесіне тәуекелдерді басқару бойынша тоқсан сайынғы есепті дайындау және ұсыну;

6) корпоративтік басқару деңгейін диагностикалау шеңберінде «Тәуекелдерді басқару» кіші компонентін бағалау бойынша ұсыныстар енгізу арқылы тәуекелдерді басқару жүйелерін мерзімді бағалауды ұйымдастыруға қатысу;

7) **ТБЖ** әдіснамалық базасын, қоғам тәуекелдерін сәйкестендіру, бағалау және басқару жөніндегі саясат пен қағидаларды, тәуекелдерді мониторингтеу жөніндегі рәсімдерді әзірлеу, енгізу және **жетілдіру** (қажет болған жағдайда) ;

8) **Қоғамдағы тәуекел-коммуникацияларды ынталандыру;**

9) тәуекел-менеджментті басқа бизнес-процестерге интеграциялауды қамтамасыз ету және қоғамда тәуекел-менеджмент мәдениетін дамыту;

10) Қоғам қызметкерлеріне тәуекелдерді басқару мәселелері бойынша әдіснамалық және консультациялық қолдауды қамтамасыз ету;

11) Қоғам қызметкерлері үшін тәуекелдерді басқару бойынша оқыту семинарлары мен тренингтер өткізу бөлігінде ұсыныстар ұсыну;

12) Ішкі аудит жоспарын қалыптастыру, ақпарат алмасу, **ТБЖ мәселелері** бойынша аудиторлық тексерулердің нәтижелерін талқылау, білім және әдіснамалар алмасу бөлігінде қоғамның ішкі аудит қызметімен өзара іс-қимыл жасау;

13) Қоғам қызметімен байланысты тәуекелдер көрсеткіштерінің сипаттамалық және сандық мәндерін анықтауды қоса алғанда, тәуекелдерді сәйкестендіру және бағалау, сондай-ақ тәуекелдер көрсеткіштерінің барынша жол берілетін мәндерін айқындау;

14) **белгіленген лимиттердің сақталуын қадағалауды ұйымдастыру;**

15) тәуекел иелерімен бірлесіп Қоғам қызметі процесінде туындайтын тәуекелдерді басқару жөнінде шаралар қабылдау;

16) анықталған тәуекелдерді мониторингтеу, бағалау және бақылау, тәуекелдер картасын жасау, оның ішінде:

тәуекелдерді сәйкестендіру бойынша Қоғамның басқа бөлімшелерімен бірлесіп шаралар қабылдау;

тәуекелдердің пайда болу жиілігін бағалауды қоса алғанда, тәуекелдерді бағалау, осы тәуекелдермен көрсетілген әсерлерді кейіннен жіктеу;

тәуекелдер көрсеткіштері мәндерінің тәуекелдер лимиттеріне сәйкес келмеген жағдайда тәуекелдерді азайту мақсатында қабылданатын шаралар, сондай-ақ тәуекелдер көрсеткіштері мәндерінің өзгеруіне мониторингті қамтитын тәуекелдер мониторингі;

17) Қоғамның қызметіне залал келтіруге және (немесе) ықпал етуге қабілетті

немесе заңсыз сипаттағы кез келген елеулі жағдайлар туралы Директорлар кеңесіне есептілікті дереу ұсыну;

18) Қоғамның тиісті бөлімшелерінің тәуекелдерді басқару жөніндегі іс шаралар жоспарын әзірлеу жөніндегі процесті ұйымдастыру және Директорлар кеңесі бекіткен Қоғамның тәуекелдерді басқару жөніндегі іс шаралар жоспарын одан әрі мониторингтеу;

19) төтенше жағдайларға арналған жоспарды әзірлеу және Қоғам қызметінің сабақтастығын қамтамасыз ету;

20) қаржылық көрсеткіштерді (тоқсан сайынғы стресс-тестілеу және қабылданған тәуекелдер деңгейінің тұрақты мониторингі шеңберінде), қаржы құралдарына бағалардың өзгеруінің өтімділік, төлем қабілеттілігі, капиталдың жеткіліктілігі көрсеткіштеріне әсерін (тоқсан сайынғы стресс-тестілеу және қабылданған тәуекелдер деңгейінің тұрақты мониторингі шеңберінде) тұрақты талдау;

21) бөлімшелер қызметінің тәуекелдерді басқару бөлігінде бекітілген ішкі саясатқа сәйкестігін қамтамасыз ету;

22) ТБЖ бойынша НҚА талаптарының сақталуын бақылау;

23) Қоғамның тәуекелдері жөніндегі есеп шеңберінде директорлар кеңесі мен Басқарманың қарауына жылына бір рет ұсынылатын сақтандыру, қайта сақтандыру және апатты оқиғаларға қарсы тұру қабілетіне кепілдік беру портфелін жыл сайынғы бағалау;

24) сондай-ақ Қоғам қызметінің ерекшелігіне жауап беретін басқа да функциялар.

37. ТБЖ үйлестіруге жауапты Қоғамның ҚБ қызметкерлерінің жауапкершілігі, өкілеттіктері және ұсынылатын есептілікке қойылатын талаптар осы Саясатта, ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ туралы ережелерде және ТБЖ үйлестіруге жауапты Қоғамның ҚБ қызметкерлерінің лауазымдық нұсқаулықтарында көзделген.

38. ТБЖ үйлестіруге жауапты Қоғамның ҚБ қызметкерлері тәуекелдерді басқару жүйесінің мақсаттары мен міндеттерін тиімді іске асыру үшін Қоғамның басқа бөлімшелерімен, сондай-ақ сыртқы және ішкі аудиторларымен өзара іс-қимыл жасауы тиіс.

39. Қоғамның ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ қызметкерлері осы Саясатта көрсетілген функционалдық міндеттерін орындау үшін қажетті ақпаратқа, қоғам құжаттарына және осы қызметкерлердің лауазымдық нұсқаулықтарына қол жеткізуі тиіс.

40. Кешенді ТБЖ функционалдық бірегейлік қағидаты бойынша ТБЖ үйлестіруге жауапты тігінен басқару негізінде негізделеді және қоғамның уәкілетті органдары арқылы басқару арқылы қамтамасыз етіледі.

41. ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ Қоғамның Директорлар кеңесіне зиян келтіруге және (немесе) Қоғамның қызметіне елеулі әсер етуге қабілетті немесе заңсыз сипаттағы кез келген елеулі жағдайлар туралы хабарлауға құқылы.

42. Қоғамның басшы қызметкерлері мен ҚБ басшылары тәуекелдерді бағалауға байланысты барлық қажетті ақпаратты ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ-ның назарына уақтылы және толық жеткізуге жауапты.

43. Андеррайтингтік кеңес тәуекелдерді басқару процесінде мынадай негізгі функцияларды жүзеге асырады:

1) Директорлар кеңесі белгілеген лимиттер шегінде андеррайтингтік шешімдер қабылдау;

2) қабылданған тәуекелдердің барабар бағалануын бақылау;

3) сақтандыруға және қайта сақтандыруға қабылданатын объект және тәуекелдер бойынша барабар сақтандыру тарифін қамтамасыз ету;

4) кепілдік беру бойынша сыйақының барабар мөлшерін қамтамасыз ету;

5) сақтандыру, қайта сақтандыру және кепілдік беру шарттарына енгізілетін негізгі және қосымша шарттардың тізбесін айқындау.

6) жасалған сақтандыру және кепілдік беру шарттары шеңберінде айыппұлдар сомасын ұстап қалу, күшін жою немесе өзгерту туралы шешімдер қабылдау;

7) Қоғамның ішкі жіктелімі бойынша елдердің санаттарын белгілеу;

8) олар бойынша шешімдер қабылдау Қоғамның Жалғыз акционері Басқармасының, Директорлар кеңесінің лимиттері шегінде болатын сақтандыру, қайта сақтандыру және кепілдік беру жөніндегі мәселелерді алдын ала қарау;

9) мониторингтік есептерді, талдамалық есептер мен шолуларды, сақтандыру және қайта сақтандыру қызметі мәселелері бойынша, кепілдік беру мәселелері бойынша ҚБ ұсынымдарын қарау, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасына, Қоғам Жарғысына және Қоғамның ішкі нормативтік құжаттарына қайшы келмейтін сақтандыру, қайта сақтандыру қызметіне, сақтандыру портфелін және берілген кепілдіктер портфелін кепілдендіру және басқару жөніндегі қызметке қатысты өзге де мәселелер бойынша шешімдер қабылдау.

44. Қоғамның активтері мен міндеттемелерін басқару жөніндегі кеңес (бұдан әрі - Кеңес) тәуекелдерді басқару процесінде мынадай негізгі функцияларды жүзеге асырады:

1) инвестициялық шешімдер қабылдау ;

2) Қоғамның Директорлар кеңесі бекіткен лимиттер шеңберінде сақтандыру төлемдерін, қайта сақтандыру және кепілдік беру бойынша төлемдерді жүзеге асыру жөнінде шешім қабылдау;

3) Қоғамның қаржылық активтері мен міндеттемелерін басқару регламентінің талаптары және Холдинг ұсынған лимиттер шеңберінде контрагент-банктерге ең жоғары лимиттерді белгілеу бойынша шешімдер қабылдау;

4) Қоғамға берілетін кредиттер, қаржылық көмек және кепілдіктер бөлігінде, сондай-ақ қарыздық қаржыландыру бойынша ұсынымдарды қарау және ұсыну;

5) банктердің/контрагенттердің/бағалы қағаздар эмитенттерінің қаржылық жай-күйін талдауды қарау;

6) қайта сақтандыру шарттары жасалған қайта сақтандырушылардың қаржылық жағдайын талдауды қарау, соңғы бес жыл ішінде қайта сақтандырушылардан алынған төлемдерді талдау және сақтандыру тәуекелдерін қайта сақтандырудың орындылығын бағалау және жеке ұстау лимиттерінің барабарлығын талдау;

7) Қоғамның ішкі құжаттарына сәйкес брокерді/дилерді/кастодианды таңдау туралы шешім қабылдау;

8) активтер мен пассивтерді басқару жөніндегі кеңестің қызметі туралы есепті қарау;

9) Қазақстан Республикасының заңнамасына, Қоғамның Жарғысына және ішкі құжаттарына қайшы келмейтін Қоғамның активтері мен міндеттемелерін басқаруға қатысты өзге де мәселелер бойынша шешімдер қабылдау.

45. Қоғамның ішкі аудит қызметі тәуекелдерді басқару процесінде мынадай негізгі функцияларды жүзеге асырады:

1) жылдық аудиторлық жоспарды әзірлеу;

2) тәуекелдерді басқару рәсімдерінің және тәуекелдерді бағалау әдіснамасының тиімділігіне аудит және талдау, сондай-ақ тәуекелдерді басқару рәсімдерінің тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар әзірлеу;

3) Қоғам қызметінің барлық аспектілері бойынша ішкі бақылау жүйелерінің барабарлығы мен тиімділігін бағалау, бөлімшелердің жүктелген функциялар мен міндеттерді орындау жай-күйі туралы уақтылы және сенімді ақпаратпен қамтамасыз ету, сондай-ақ жұмысты жақсарту бойынша пәрменді және тиімді ұсынымдар беру;

4) Директорлар кеңесі ішкі бақылау жүйесінің жай-күйіне объективті баға беру және оларды жетілдіру бойынша ұсынымдар беру арқылы ішкі бақылаудың барабар жүйесінің болуын және жұмыс істеуін қамтамасыз ету жөніндегі функцияларды жүзеге асыру кезінде туындайтын міндеттерді шешу;

5) Қоғамның Директорлар кеңесі үшін ТБЖ тиімділігін бағалау жөніндегі есепті ұсыну;

6) бекітілген нормативтік құжаттарға сәйкес өзге де функциялар.

46. ТБЖ құрылымындағы маңызды элементтердің бірі әрбір қызметкер тұлғасындағы Қоғамның ҚБ және ҚБ-ға кірмейтін, бірінші желі болып табылатын өзге де

қызметкерлер болып табылады. ҚБ және ҚБ-ға кірмейтін басқа қызметкерлер тәуекелдерді басқару процесінде шешуші рөл атқаратынын түсінуі керек. Қоғам қызметкерлері күнделікті негізде жұмыс істейді тәуекелдерді басқарады, олардың және мониторинг жүргізеді, олардың әлеуетті әсер ету, өздерінің функционалдық міндеттерін. ҚБ және ҚБ-ға кірмейтін Қоғамның өзге де қызметкерлері тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарының орындалуына жауапты, өз қызметі саласындағы елеулі тәуекелдерді уақтылы анықтап, хабардар етуге және іс-шаралар жоспарына енгізу үшін тәуекелдерді басқару жөнінде ұсыныстар беруге тиіс.

47. ҚБ туралы ережелерде және ҚБ басшыларының, сондай-ақ Қоғамның ҚБ құрамына кірмейтін қызметкерлердің лауазымдық нұсқаулықтарында осы бөлімшелер мен қызметкерлердің бизнес-процестері мен міндеттеріне, сондай-ақ олар қабылдаған шешімдерге байланысты тәуекелдерді басқарудың функционалдық міндеттері көрсетілуге тиіс.

48. Тәуекелдерді басқару процесінде ҚБ-ның, сондай-ақ Қоғамның ҚБ-на кірмейтін қызметкерлердің негізгі функциялары:

1) уақтылы сапалы өзін-өзі бағалау және өзінің бизнес-процесі бойынша тәуекелдерді тұрақты негізде анықтау;

2) ТНИ-дің тұрақты мониторингі және өзінің бизнес-процесі бойынша жаңа тәуекелдердің пайда болуы, оларды ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ тәуекелдер тізіліміне енгізу туралы ұсыныстар енгізу;

3) ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ - мен бірлесіп, өзінің бизнес-процесі бойынша тәуекелдерді азайту/басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлеу;

4) ТБЖ үйлестіру және ТНИ мониторингі үшін жауапты ҚБ-мен бірлесіп өз бизнес процесі бойынша сыни тәуекелдер бойынша әзірлеу;

5) қоғамның ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ-да тәуекелдердің жай-күйі және тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралардың орындалуы туралы уақтылы, толық және анық ақпарат беруге жауапты болады;

6) өз қызметі шеңберінде операция жасау кезінде тәуекел-тәбеттің бекітілген деңгейлерінің және тәуекелдер бойынша лимиттердің сақталуын қамтамасыз етеді;

7) өз құзыреті шеңберінде әдістемелік және нормативтік құжаттаманы әзірлеуге қатысу;

8) тәуекелдерге ден қою бойынша бекітілген іс-шараларды іске асыру;

9) тәуекел-коммуникацияны дамыту процесіне жәрдемдесу.

49. Барлық ҚБ қызметкерлері (сондай-ақ Қоғамның ҚБ құрамына кірмейтін қызметкерлер) жылына кемінде бір рет оқудан өтеді және біліктілігін арттырады (оқыту курстары, семинарлар және т.б.).

50. Қоғамдағы тәуекелдерді басқару құрылымы ақпараттың барабар ағынын қамтамасыз етеді – тігінен және көлденеңінен. Төменнен жоғарыға түсетін ақпарат акционерлерді, директорлар кеңесін, Қоғам Басқармасын: ағымдағы қызмет туралы, қызмет барысында қабылданған тәуекелдер, оларды бағалау, бақылау, ден қою әдістері және оларды басқару деңгейі туралы мәліметтермен қамтамасыз етеді. Жоғарыдан төменге бағытталған ақпарат ішкі құжаттарды, регламенттер мен тапсырмаларды бекіту арқылы мақсаттарды, стратегияларды және қойылған міндеттерді жеткізуді қамтамасыз етеді. Ақпаратты көлденеңінен беру ҚБ мен Қоғамның өзге де қызметкерлерінің өзара іс-қимылын және қоғам мен Холдингтің ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ-ның өзара іс-қимылын білдіреді.

6-тарау. Мақсаттар мен тәуекел-тәбетті анықтау

51. Қоғам сыртқы және ішкі көздерден тәуекелдерге ұшырайды және тәуекелдерді басқару әдістерін тиімді сәйкестендірудің, бағалаудың және әзірлеудің

негізгі шарты мақсат қою болып табылады. Қоғам қызметінің мақсаттары Қоғамның даму **жоспарымен** айқындалады және операциялық мақсаттарды әзірлеу үшін негіздеме белгілейді.

52. Қоғамның мақсаттары мен міндеттері қоғамның миссиясына сәйкес келуі және қоғамның тәуекел-тәбетімен келісілуі тиіс. Мақсаттар оларға қол жеткізуге теріс әсер етуі мүмкін ықтимал тәуекелдерді анықтағанға дейін анықталады.

53. Тәуекел - тәбет тәуекел факторларын Қоғамды басқару процестеріне біріктіруге бағытталған. Тәуекел - тәбет Қоғамның мүдделі тараптарының, оның ішінде акционерлердің, клиенттердің, халықтың, реттеуші органдардың және инвесторлардың рұқсат етілген тәуекел деңгейлерін көрсетеді.

54. Қоғамның рұқсат етілген тәуекел деңгейі тәуекел-тәбет құрылымында көрсетілуі керек, ол тиімділік, кірістілік және өтімділік сияқты компоненттерді қамтуы мүмкін, бірақ олармен шектелмейді.

55. Жыл сайын Қоғамның Басқармасы алдын ала қарағаннан кейін Қоғамның Директорлар кеңесі оның Қоғамның **Даму жоспарына**, бизнес ортаға және саясатқа қосымшаға сәйкес нысан бойынша мүдделі тараптардың талаптарына сәйкестігін қамтамасыз ету мақсатында тәуекел-тәбетті қарайды және бекітеді.

56. Тәуекел-тәбет сонымен қатар Қоғамның Стратегиялық жоспарлауы мен бюджеттеудің ажырамас бөлігі болып табылады. Тәуекел-тәбеттің компоненттері орындауға міндетті болып табылатын лимиттер мен нысаналы көрсеткіштер арқылы Қоғамның операциялық қызметіне айналады.

57. Лимиттер-бұл Қоғамнан аспауы керек тәуекел-тәбеттің параметрлері. Лимиттердің тағы бір анықтамасы-тәуекелге төзімділік, яғни бұл қоғамның өз қызметіне айтарлықтай зиян келтірместен қабылдай алатын тәуекел деңгейі, басқаша айтқанда, қоғам тәуекелдерді өзінің төзімділік деңгейінен артық қабылдамауы керек.

58. Сонымен қатар, Қоғам қол жеткізуі керек тәуекелдің оңтайлы деңгейін анықтау үшін нысаналы деңгейлер белгіленуі мүмкін.

59. Тәуекел тәбетін қалыптастыру кезінде қоғамның оңтайлы тәуекел профилін анықтау үшін барлық қол жетімді ақпарат сандық және сапалық жағынан пайдаланылуы керек.

60. Тәуекелдерді басқарудың көптеген аспектілерін қамтитын тәуекел-тәбеттің негізгі компоненттері Қоғам қызметінің ерекшеліктеріне қарай анықталады.

61. Тәуекел-тәбетті анықтауға арналған компоненттер, оның ішінде мыналар болуы мүмкін:

- тиімділік;
- капиталдың жеткіліктілігі;
- кірістілік;
- өтімділік.

62. Тәуекел-тәбет «Тиімділік» компоненті Қоғамның сақтандыру сыйлықақылары мен сақтандыру төлемдері арасындағы теңгерімді сақтау қажеттілігіне байланысты Қоғамның маңызды құрамдас бөлігі болып табылады.

63. Капиталдың жеткіліктілігі қол жетімді капитал мен Қоғамның тәуекел профилі арасындағы жалпы тепе-теңдікті сақтау, реттеуші органдардың талаптарын сақтау қажеттілігіне байланысты маңызды компонент болып табылады (егер бар болса).

64. Қоғамның алдына қойылған стратегиялық мақсаттарға жету қажеттілігіне байланысты, оның қызметінің кем дегенде шығынсыздығын ескере отырып, кірістілік маңызды компонент болып табылады.

65. Өтімділік өз міндеттемелерінің уақтылы және толық орындалуын қамтамасыз ету қажеттілігіне байланысты маңызды компонент болып табылады.

66. Пайдаланылатын компоненттердің әрқайсысы бойынша лимиттеу тәуекелді қабылдамау және тәуекелге артықшылық беру қағидаттары негізінде айқындалады:

- 1) басқарылмайтын тәуекел деңгейін қабылдамау принципі қоғамның

пайдасының өзгергіштігінде (құбылмалылығында) және залалдарының мөлшерінде көрсетілген қоғам қабылдауға дайын тәуекелдің мөлшерін анықтауға ықпал етеді;

2) тәуекелге артықшылық беру қағидаты Қоғамның стратегиялық мақсаттарға жету үшін қабылдағысы келетін тәуекелдердің деңгейі мен түрін анықтауға ықпал етеді.

67. Өз қызметінде Қоғамның ҚБ және қызметкерлер қоғамның негізгі операциялары мен функционалдық міндеттерін жүзеге асыру кезінде өз қызметіндегі тәуекелдерді ескере отырып, басқарылмайтын тәуекел деңгейін қабылдамау қағидатын басшылыққа алуға міндетті.

68. Әрбір компонент қарастырылып отырған компоненттерді бағалауға ықпал ететін әртүрлі көрсеткіштерді қамтуы мүмкін.

69. Даму **жоспарын** құру және мақсат қою кезіндегі Қоғамның тәуекелдерін мынадай жолдармен азайтуға болады:

1) Қазақстан Республикасының стратегиялық және бағдарламалық құжаттарын есепке алу;

2) сыртқы және ішкі ортаны талдау;

3) тәуекел-тәбеттің анықтамалары;

4) Даму **жоспарын** Холдингпен, ҚБ-мен және Қоғамның өзге де қызметкерлерімен, жұмыс топтарымен талқылау және келісу;

5) Қоғам қызметінің тиімділігін мониторингілеу және стратегиялық мақсаттарға қол жеткізуді қолдау үшін нысаналы көрсеткіштерді белгілеу.

70. Бақылау тәуекелдерді анықтау және бағалау процесін жалпы бақылау шеңберінде жүзеге асырылады.

7-тарау. Тәуекелдерді сәйкестендіру

71. Тәуекелдерді сәйкестендіру - бұл Қоғамның тәуекелдердің әсеріне ұшырауын анықтау, оның басталуы жоспарланған мақсаттарға жету және қойылған міндеттерді орындау қабілетіне теріс әсер етуі мүмкін. **Тәуекелдерді сәйкестендіру рәсімінің мақсаты тәуекелдерді анықтау, оларды әрі қарай бағалау, ТНИ анықтау және тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлеу үшін тәуекелдер тізіліміне енгізу болып табылады.**

72. **Қоғамның әрбір қызметкері Қоғам алдында, атап айтқанда Қоғамның әрбір қызметкерінің алдында қойылған мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізуге әсер ететін тәуекелдерді және олармен байланысты тәуекел факторларын тұрақты негізде айқындайды және бағалайды.**

73. **Қоғамның ТБЖ** тәуекелдердің кең спектрін анықтауға және оларды кешенде қарауға бағытталған, бұл бар тәуекелдер бойынша тұтас көріністі көрсетуге ықпал етеді және жүргізілетін тәуекелдерді талдау сапасын арттырады.

74. Тәуекелдерді басқарудың үздік халықаралық практикасына сәйкес Қоғам тұрақты негізде (оның ішінде ішкі құжаттарды енгізу кезінде, корпоративтік шешімдер қабылдау кезінде, барлық қызметкерлердің функционалдық міндеттері шеңберінде және басқарушылық есептілік жүйесі шеңберінде) тәуекелдердің максималды спектрін анықтау, қоршаған ортадағы тәуекелдер туралы хабардарлықты арттыру және ұйымның тәуекел мәдениетін дамытуды ынталандыру мақсатында барлық ҚБ қызметкерлерінің, сондай - ақ ҚБ-ға кірмейтін қызметкерлердің қатысуымен тәуекелдерді сәйкестендіруді жүргізеді.

75. Тәуекелдерді сәйкестендіру үшін қойылған стратегиялық мақсаттар мен міндеттер негізінде тәуекелдерді сәйкестендіру, сараптамалық талдау (оның ішінде SWOT - талдау, сценарийлік талдау, салалық және халықаралық салыстырулар), бизнес - процестерді талдау, тәуекел-аудит, сұхбат және сауалнама жүргізу, әлеуетті және іске асырылған тәуекелдердің дерекқоры, тәуекелдің негізгі индикаторлары, статистикалық әдістер, семинарлар, талқылаулар және Қоғамның тәуекелдерін сәйкестендіруді және бағалауды реттейтін Қоғамның ішкі құжаттарында неғұрлым егжей-тегжейлі

сипатталған басқа да құралдар сияқты түрлі әдістемелер мен құралдардың комбинациясы қолданылады.

76. Тәуекелдерді сәйкестендіру және талдау Қоғамның ҚБ басшыларының және ҚБ-ға кірмейтін қызметкерлердің қатысуымен жүргізіледі, бұл ретте ҚБ ТБЖ үйлестіруге жауапты әдіснамалық және консультациялық сүйемелдеуді жүзеге асырады.

77. Анықталған оқиғалар мен тәуекелдер тәуекелдер тізілімі түрінде жүйеленеді. Қоғамның тәуекелдер тізілімі-бұл қоғамның өз қызметінде кездесетін тәуекелдер тізімі, ол сонымен қатар тәуекелді жүзеге асырудың ықтимал салдарын қамтиды. Әрбір тәуекел бойынша тәуекел иелері, яғни олардың функционалдық міндеттеріне байланысты осы тәуекелмен айналысатын бөлімшелер (сонымен қатар ҚБ-ға кірмейтін қызметкерлер) белгіленеді. Тәуекелдер тіркелімін ҚБ және Қоғам қызметкерлері жаңа тәуекелдер анықталуына қарай тұрақты негізде толықтыра алады. ҚБ және ҚБ-ға кірмейтін қызметкерлер Қоғамның тәуекелдер тізілімін толтыру үшін ақпарат беруге жауапты.

78. Анықталған тәуекелдерді жүйелеу мыналарға мүмкіндік береді:

1) тәуекелдер профилін салыстыруды жақсартуға мүмкіндік беретін тәуекелдерді жіктеу мен сандық бағалаудағы дәйектілікке қол жеткізу (ҚБ бизнес-процестері, жобалар және т. б. бойынша);

2) тәуекелдерді сандық бағалау технологияларының күрделі құралдарын құруға арналған платформаны қамтамасыз ету;

3) Қоғамдағы тәуекелдерді келісілген басқару және бақылау үшін мүмкіндік беру.

79. Тіркелімдегі тәуекелдер 8-тарауға сәйкес санаттар бойынша жіктеледі.

8-тарау. Тәуекелдерді жіктеу

80. Тәуекелдерді сәйкестендіру және бағалау Қоғамның тәуекелдер жіктелуіне сәйкес жүргізіледі, ол жаңа анықталған/ықтимал тәуекелдермен толықтыру бөлігінде үнемі қайта қаралады.

81. Тәуекелдерді жіктеу қоғамның мақсаттары мен стратегияларынан туындайды және Қоғамдағы тәуекелдерді басқару саласында бірыңғай терминологияны енгізу мақсатында көптеген тәуекелдерді жалпы санаттар мен ішкі санаттарға біріктіруге мүмкіндік беретін белгілі бір белгілер мен өлшемшарттар негізінде көптеген тәуекелдерді жүйелеуді ұсынады.

82. Қоғамдағы тәуекелдерді жіктеу және оларды тәуекелдер тізілімінде көрсету үшін тәуекелдерді санаттар бойынша топтастыру қолданылады (мысалы, операциялық тәуекелдер және стратегиялық тәуекелдер). Қажет болған жағдайда әрбір тәуекел санатын тәуекел мазмұнына қарай Кіші санаттарға бөлуге болады (мысалы, Операциялық тәуекелдер ақпараттық технологиялар тәуекелдерін және ақпараттық қауіпсіздік тәуекелдерін қамтуы мүмкін). Өз кезегінде, әрбір кіші санатта Қоғам өз қызметін жүзеге асыру барысында кездесетін немесе кездесуі мүмкін факторлардың немесе оқиғалардың шамамен жасалған тізімі болуы мүмкін. Тәуекелдер тізілімінде көрсетілетін тәуекелдер мен факторлардың тізбесі толық болып табылмайды және жаңа тәуекелдерді сәйкестендіру немесе бар тәуекелдердің мәртебесін өзгерту кезінде тәуекелдер туралы ақпарат келіп түсуіне қарай жаңартылуға жатады. Қоғам қызметінің ерекшелігіне байланысты Қоғамның тәуекелдер тізіліміндегі Қоғамға тән тәуекелдердің кіші санаттары белгілі бір бағытқа жататындығына байланысты біріктірілуі мүмкін.

83. Тәуекелдердің жіктелуі келесі санаттар мен ішкі санаттар бойынша ұсынылған (қамтуы мүмкін, бірақ олармен шектелмейді) :

1) Стратегиялық тәуекел - қызмет пен даму стратегиясын айқындау және іске асыру, саяси ортаның, өңірлік конъюнктураның, салалық құлдыраудың және жүйелік сипаттағы басқа да сыртқы факторлардың өзгеруі немесе қателіктер (кемшіліктер) салдарынан залалдардың туындау тәуекелі. Стратегиялық тәуекелдерді басқару Қоғамның әрбір ҚБ деңгейінде жүзеге асырылады;

2) ESG тәуекелдері (Environmental, Social and Governance) – экологиялық тиімділік пен қоршаған ортаны қорғау, әлеуметтік бағыттылық және адал корпоративтік басқару қағидаттарын сақтамаумен байланысты тәуекел;

3) Беделдік тәуекел - бұл Қоғамның өз қызметін қолдау және жетілдіру қабілетіне теріс әсер етуі мүмкін, сонымен қатар қаржыландыру көздеріне үнемі қол жетімділікті қамтамасыз ететін, клиенттер, контрагенттер, акционерлер, инвесторлар, кредиторлар, салалық талдаушылар, басқа да мүдделі тұлғалар және реттеуші ұйымдар тарапынан Қоғам қызметін теріс қабылдаудан туындайтын тәуекел;

4) Операциялық тәуекелдер - қойылған мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізбеу тәуекелдері, сондай-ақ қызметкерлер тарапынан жіберілген ішкі процестерді (персонал тәуекелдерін қоса алғанда) жүзеге асыру барысында кемшіліктер немесе қателіктер нәтижесінде, ақпараттық жүйелер мен технологиялардың (технологиялық тәуекелдер) жұмыс істеуі, сондай-ақ сыртқы оқиғалар салдарынан залалдардың туындауы. Операциялық тәуекелдерді басқару Қоғамның әрбір ҚБ деңгейінде жүзеге асырылады;

5) Ақпараттық технологиялардың тәуекелі - Қоғамның ақпараттық технологияларды әзірлеумен және пайдаланумен байланысты процестердің қанағаттанарлықсыз құрылуы салдарынан залалдың туындау ықтималдығы;

6) Ақпараттық қауіпсіздік тәуекелі - Қоғам қызметкерлері және (немесе) үшінші тұлғалар тарапынан қасақана деструктивті әсер ету салдарынан туындаған қоғамның ақпараттық активтерінің тұтастығын, құпиялылығын және қолжетімділігін бұзу салдарынан залалдың туындау ықтималдығы;

7) Қаржылық тәуекелдер-қарыз алушылардың Қоғам алдындағы өзінің ақшалай міндеттемелерін бұзуы, Қоғамның кредиторлар алдындағы өз міндеттемелерін орындамауы, нарықтық параметрлердің қолайсыз өзгеруі (валюта бағамы, сыйақы мөлшерлемесі, қаржы құралдарының құны) салдарынан қоғамда шығыстардың (залалдардың) туындау тәуекелі.

Қаржылық тәуекелдер мынадай санаттарға жіктеледі:

–Нарықтық тәуекел - нарықтық жағдайдың теріс өзгеруіне байланысты қаржы активтерінің нарықтық құнының өзгеру қаупі: пайыздық мөлшерлемелердің, валюталардың айырбастау бағамдарының, үлестік және борыштық қаржы құралдарының, сондай-ақ тауарлық келісімшарттардың нарықтық бағаларының өзгеру тәуекелі. Валюталық және пайыздық тәуекелдер нарықтық тәуекелдің түрлері болып табылады;

–Валюталық тәуекел-Қоғамның қызметін жүзеге асыру процесінде ұлттық валютаға қатысты шетел валюталары бағамдарының ауытқуымен және ашық валюталық позицияны құндық мәнде қайта бағалаумен байланысты шығындардың туындау тәуекелі. Шығындар қаупі Қоғамның валюталар бойынша позицияларын құндық мәнде қайта бағалаудан туындайды;

–Пайыздық тәуекел-сыйақы мөлшерлемелерінің қолайсыз өзгеруі салдарынан шығындардың туындау тәуекелі. Пайыздық тәуекел Қоғамның орналастырылған пайыздық активтері мен тартылған пайыздық міндеттемелерін қайтару/қайта бағалау мерзімдері сәйкес келмеген кезде шығындардың пайда болу ықтималдығымен байланысты;

–Өтімділік тәуекелі-Қоғамның өз міндеттемелерін орындамауына немесе уақтылы орындамауына байланысты тәуекел. Өтімділік тәуекелін басқару кезінде Қоғамның ағымдағы өтімділігі бақыланады, сондай-ақ орналастырылған және тартылған ақшаның, сыйақы алуға (төлеуге) байланысты кірістер мен шығыстардың мерзімдері салыстырылады;

–кредиттік тәуекелдер-контрагенттің өз міндеттемелерін мерзімінде және толық көлемде орындамауы не тиісінше орындамауы салдарынан шығындардың туындау тәуекелі;

8) Құқықтық тәуекелдер - Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын сақтамау салдарынан, Қазақстан Республикасының бейрезиденттерімен қатынастарда-басқа мемлекеттердің заңнамаларын, сондай-ақ ішкі қағидалар мен рәсімдерді сақтамау

салдарынан шығындардың туындау тәуекелдері;

9) Комплаенс-риск – Қоғамның Қазақстан Республикасы заңнамасының, Қоғам қызметіне қолданылатын халықаралық стандарттардың талаптарын, сондай-ақ ішкі ережелер мен рәсімдерді сақтамауы салдарынан қолайсыз нәтиженің туындау қаупі (заңды санкцияларды, уәкілетті мемлекеттік органның талаптарын, материалдық қаржылық залалды, алаяқтықты, сыбайлас жемқорлық әрекеттерін немесе беделін жоғалтуды қолдану). Комплаенс-тәуекелді басқару Қоғамның әрбір ҚБ және ҚБ-ға кірмейтін қызметкер деңгейінде жүзеге асырылады.

84. Санаттарды салаларға бөлу Холдингтің әрбір ЕҰ үшін оның қызмет саласына байланысты әр түрлі болып табылады. Тәуекелдерді санаттар бойынша жіктеу тек навигациялық функцияға ие.

9-тарау. Тәуекелдерді бағалау

85. Тәуекелдерді сәйкестендіру және бағалау неғұрлым «әлсіз» орындарды анықтау үшін базалық саралауды жүзеге асыру арқылы бар тәуекелдер мен олардың мөлшері бойынша ортақ пайым беруге бағытталған. Бұл процесс негізгі тәуекелдерді басқарудың қолданылатын әдістері мен процедураларын бағалауға мүмкіндік береді.

86. Іске асыру ықтималдығын және тәуекелдердің ықтимал әсерін бағалау тәуекелдер туралы түсінікті дамытуға мүмкіндік береді, белгілі бір тәуекелді басқару қажеттілігі туралы шешімдер қабылдау үшін қажетті ақпараттық базаны, сондай-ақ оны азайту үшін ең қолайлы және үнемді стратегияларды ұсынады.

87. Тәуекелдер тізілімінде жүйеленген тәуекелдер бойынша тәуекелдерді бағалау процесі Қоғамның қызметіне және стратегиялық мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізуге теріс әсер етуі мүмкін неғұрлым маңызды (сыни) тәуекелдерді бөліп көрсету мақсатында жүргізіледі. Бұл тәуекелдер Директорлар кеңесінің қарауына шығарылады, ол осы тәуекелдерді басқару және бақылау туралы шешім қабылдауы керек.

88. Тәуекелдерді бағалау және талдау шеңберінде Қоғамда тәуекелдерді басқару процесінің әдістемелік базасын жасайтын сапалық, сандық талдаулар немесе олардың комбинациясы пайдаланылады.

89. Тәуекелдерді бағалау әр тәуекелдің көздері мен себептерін, оларды жүзеге асырудағы жағымсыз салдарды және белгілі бір оқиғаның орын алу ықтималдығын қарастыруды қамтиды.

90. Бастапқыда тәуекелдерді бағалау сапалы негізде жүргізіледі, содан соң неғұрлым маңызды тәуекелдер жүргізілуі мүмкін сандық бағалау жүзеге асырылады. Сандық емес тәуекелдер, оларды модельдеу үшін сенімді статистикалық ақпарат жоқ немесе мұндай модельдерді құру шығындар тұрғысынан орынды емес, тек сапалы негізде бағаланады.

91. Барлық сәйкестендірілген және бағаланған тәуекелдер, олар жүйеленген тіркелімінде тәуекелдер тәуекелдер картасында көрсетіледі. Тәуекел картасы әрбір тәуекелдің салыстырмалы маңыздылығын бағалауға мүмкіндік береді (басқа тәуекелдермен салыстырғанда), сондай-ақ маңызды және оларды басқару бойынша іс-шараларды әзірлеуді қажет ететін тәуекелдерді бөліп көрсетуге мүмкіндік береді.

92. Қоғамның тәуекелдерін кешенді түрде сәйкестендіру және бағалау Қоғамның тиісті ішкі құжаттарына сәйкес жүзеге асырылады.

93. Қоғам var, гәп-талдау, тарихи модельдеу әдісі, стресс - тестілеу, тәуекелдердің негізгі индикаторлары (ТНИ) және т.б. сияқты әртүрлі сандық әдістерді пайдалана отырып, жекелеген тәуекелдерді бағалауды жүргізеді.

10-тарау. Тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін бағалаудың ішкі өлшемшарттары.

94. Тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін бағалауды ішкі аудит қызметі жүргізеді. Тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігінің өлшемшарттары ретінде мынадай көрсеткіштер танылуы мүмкін:

- 1) тәуекелдерді басқару процестерін ұйымдастыру;
- 2) тәуекелдерді анықтау;
- 3) тәуекелдерді бағалау;
- 4) тәуекелдерді басқару;
- 5) мониторинг.

11-тарау. Тәуекелдерді басқару

95. Қоғам тәуекелге ден қою әдістерін анықтайды және Қоғамның тәуекел-тәбетіне сәйкес келетін тәуекелдерді басқару жоспарын әзірлейді.

96. Тәуекелдерді басқару-бұл теріс әсерді және шығындар ықтималдығын азайтуға немесе қоғам қызметінің тәуекелдеріне байланысты шығындар туындаған кезде қаржылық өтемақы алуға мүмкіндік беретін шараларды әзірлеу және іске асыру процесі. Процестің тиімділігін қамтамасыз ету және оны жүзеге асыру шығындарын азайту үшін қоғам өзінің қаржылық жағдайына және мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізуге айтарлықтай әсер етуі мүмкін тәуекелдерге назар аударуы керек.

97. Тәуекелдерге ден қою әдістерін таңдау және қалдық тәуекелдің қолайлы деңгейін қамтамасыз ету мақсатында тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлеу мынадай ден қою стратегияларын қамтиды:

1) тәуекелдерді азайту және бақылау-тәуекелді іске асыру жағдайында алдын алу іс-шараларын пайдалану және іс-қимылдарды жоспарлау жолымен тәуекелге әсер ету, бұл тәуекелді іске асыру ықтималдығы дәрежесін азайту жағына қарай өзгертуді және ықтимал шығындар деңгейін төмендету мақсатында тәуекелді іске асырудан туындау себептерін немесе салдарын өзгертуді қамтиды;

2) тәуекелді ұстап қалу / қабылдау, оның деңгейі Қоғам үшін қолайлы екенін білдіреді және Қоғам оның туындау мүмкіндігін қабылдайды, сонымен қатар оны азайту шараларын қолданғаннан кейін қалдық тәуекелді қабылдауға болады;

3) тәуекелдерді қаржыландыру-жауапкершілік пен міндеттемелерді бөлуге мүмкіндік беретін әртүрлі механизмдерді (келісімшарттар, сақтандыру келісімдері, құрылымды анықтау) пайдалануды қоса алғанда, тәуекелді басқа тарапқа беру/бөлу немесе тәуекелді ішінара беру;

4) тәуекелден бас тарту (жалтару)/тәуекелдің пайда болу көзі болып табылатын әрекетті жалғастыруға немесе қабылдауға қарсы шешім қабылдау арқылы тәуекелден аулақ болу;

5) кейінгі әсер-қауіпті оқиғаны іске асырудың салдарына әсер етуді көздейтін стратегия. Әдетте, бұл стратегия басқарудың төмен деңгейімен және / немесе іске асырудың төмен ықтималдығымен сипатталатын тәуекелдерге қатысты қолданылады. Стратегияның бұл түрі сақтандыруды, тәуекелдерді хеджирлеуді, сондай-ақ төтенше жағдайлар жоспарларын, бизнестің үздіксіздігін қамтамасыз ету жоспарларын әзірлеуді қамтуы мүмкін.

98. Тәуекелдерді азайту және бақылау мыналарға бағытталған іс-шараларды қамтиды:

1) шығынның алдын алу – белгілі бір тәуекелдің (шығынның) пайда болу ықтималдығын азайту;

2) шығындарды бақылау-тәуекел туындаған жағдайда шығын мөлшерін азайту;

3) әртарاپтандыру-оның ықтимал әсерін азайту мақсатында тәуекелді бөлу.

99. Тәуекелдерді азайту және бақылау әдістері шығындардың туындау мүмкіндігін азайтуға бағытталған рәсімдер мен процестерді Қоғамға енгізуді көздейді.

100. Қоғамның қаржылық тәуекелдерін азайту және бақылау әдістері

тәуекелдердің түрлері бойынша лимиттерді белгілеу және есептеу тәртібін реттейтін Қоғамның ішкі құжаттарына сәйкес қабылданатын тәуекел деңгейіне лимиттер белгілеуді қамтиды.

101. Қоғамның құқықтық тәуекелдерін азайту және бақылау әдістері Қоғамның қызметіне өзгерістердің әсерін бағалайтын және оларды қабылдау үшін қажетті шараларды әзірлейтін құқықтық қамтамасыз етуге/Комплаенс-қызметке жауапты Қоғамның ҚБ Қазақстан Республикасы заңнамасының өзгерістеріне мониторинг жүргізу болып табылады. Қоғамның ішкі рәсімдерін реттейтін немесе соған сәйкес Қоғамның міндеттемелері бар кез келген құжат міндетті сараптамадан өтуі керек.

102. Қоғамның стратегиялық тәуекелін азайту және бақылау бекітілген қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жоспарлар мен стратегиялардың орындалуына мониторинг жүргізу арқылы жүзеге асырылады, оның нәтижелері бойынша түзету шаралары, оның ішінде ішкі және сыртқы ортадағы өзгерістерді көрсету үшін қабылданады.

103. Қоғамдағы операциялық тәуекелдерді азайту және бақылау белгіленген бизнес-процестерге талдау жүргізу және Қоғамның операциялық тәуекелдерін басқаруды реттейтін құжаттарға сәйкес оларды жетілдіру жөніндегі тиісті іс-шаралар жоспарларын әзірлеу арқылы жүзеге асырылады.

104. Егер тәуекелдерді азайту және бақылау бойынша қолданылатын әдістер қоғамның шығындарымен байланысты болса және бұл шығындар елеулі болып табылса, мынадай талдау жүргізіледі:

1) бұл іс-шаралар қаншалықты қажет және оларды тәуекелдерді ұстап қалу және/немесе қаржыландыру (ауыстыру) арқылы азайтуға бола ма;

2) тәуекелдерді ұстап қалу/тасымалдау құнымен салыстырғанда іс-шаралар шығындарының балама құны қандай.

105. Тәуекелдерді ұстап қалу. Негізгі тәуекелдерді анықтау және бағалау барысында тәуекелдің рұқсат етілген деңгейін көрсететін Қоғамның тәуекелі-тәбеті есептеледі. Бұл жағдайда тәуекелге төзімділік анықталады, яғни бұл Қоғам өз қызметіне айтарлықтай зиян келтірместен қабылдай алатын тәуекел деңгейі.

106. Тәуекелдерді қаржыландыру (тасымалдау) келесі құралдарды қамтиды:

1) сақтандыру («таза» тәуекелдер үшін-пайда болуы тек шығынға әкеп соғатын және табыс алуға әкеп соқтырмайтын тәуекелдер);

2) хеджирлеу («алыпсатарлық» тәуекелдер үшін-іске асуы шығынға да, кіріске де әкелуі мүмкін тәуекелдер);

3) келісімшарт бойынша тәуекелді ауыстыру (қосымша сыйақы үшін немесе келісімшарт құны бойынша тиісті өсім үшін контрагентке тәуекел жауапкершілігін ауыстыру);

4) шартты несие желісі-белгілі бір оқиғалар туындаған кезде келісілген шарттармен банктік қаржыландыруға қол жеткізу;

5) тәуекелдерді қаржыландырудың басқа балама әдістері.

107. Бұл құралдардың басты ерекшелігі-тәуекел үшін «төлемнің» болуы, сәйкесінше, бұл құралды Қоғамның шығындарын азайту үшін оңтайлы қолдануды талап етеді.

108. Тәуекелден бас тарту / тәуекелден аулақ болу Қоғам үшін жағымсыз салдарға әкелуі мүмкін операцияларды тоқтатуға немесе бас тартуға бағытталған әрекеттерді қамтиды.

109. Ең қолайлы опцияны таңдау белгілі бір әдіспен байланысты шығындарды, оны пайдалану әкелетін артықшылықтарды және басқа тікелей және жанама шығындарды теңестіруді ескере отырып жасалады.

110. Тәуекелдерге ден қоюдың тиісті шаралары мен әдістерін қолдану тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарында сипатталады. Бұл жоспар қажетті әрекеттер мен жауапты орындаушылардың тізімін қамтиды.

111. Қоғам жүргізетін барлық қазынашылық операциялардың негізгі қаржылық

қағидаттары басымдығына қарай мыналар болып табылады:

1) қауіпсіздік (қаражаттың сақталуы) - оның ішінде Қоғамның ішкі құжаттарында белгіленген ақшаны басқару процесіне жататын тәуекелдерді басқару жөніндегі құжаттардың сақталуын көздейді;

2) өтімділік (қысқа мерзімде активтерді ақша қаражатын түрлендіру мүмкіндігі);

3) кірістілік (осы Саясатта айқындалған қауіпсіздік және өтімділік қағидаттары сақталған жағдайда алынуы мүмкін ең үлкен табыс).

112. Қауіпсіздік пен өтімділік қағидаттары кірістілік қағидаттарынан басым.

113. Қаржылық инвестициялау қауіпсіздігінің жоғары деңгейін қамтамасыз ету мақсатында Қоғам инвестициялық тәуекел деңгейін барынша азайту өлшемшарттары бойынша уақытша еркін өтімділік портфелін қалыптастырады, бұл ретте Қоғам қысқа мерзімді де, ұзақ мерзімді де еркін өтімділік портфелін қалыптастыра алады.

114. Ақшалай қаражатты орналастыру қоғамның уәкілетті органы бекіткен Қоғамның ішкі құжаттарына, сондай ақ ТБЖ бойынша НҚА сәйкес белгіленген лимиттер мен шектеулерді сақтай отырып жүзеге асырылады.

115. Сақтандыру, қайта сақтандыру және кепілдік беру бойынша қабылданатын тәуекелдерді шектеуді Қоғамның Директорлар кеңесі жүзеге асырады.

116. Ақшалай қаражатты орналастыруға лимиттердің сақталуын бақылауды қазынашылық операцияларды жүзеге асыратын ҚБ және ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ жүзеге асырады. ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ Холдингке ақшалай қаражатты орналастыру кезінде ең жоғары лимиттердің сақталуы бойынша ай сайынғы есептілікті ұсынады.

117. Сақтандыру, қайта сақтандыру және кепілдік беру шарттарын жасасу туралы шешімдер қабылдау бойынша алқалы органдардың белгіленген лимиттерінің орындалуын бақылауды ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ жүзеге асырады. Мәміле/операцияны бастайтын ҚБ белгіленген лимиттердің сақталуына жауап береді. Андеррайтингке жауапты ҚБ андеррайтингке жауапты ҚБ-ға белгіленген лимиттер шеңберінде лимиттердің сақталуына жауапты.

118. Қоғам ақшалай қаражатты орналастыру шеңберінде белгіленген лимиттерден асып кеткен жағдайда, ақшалай қаражатты орналастыру және басқару тәртібін реттейтін Қоғамның ішкі нормативтік құжаттарына сәйкес іс-шаралар қабылданады.

119. Қоғам сақтандыру, қайта сақтандыру және кепілдік беру шарттары бойынша белгіленген лимиттерден асқан кезде ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ осы мәселені белгіленген лимиттерден асып кетуді реттеу жөніндегі одан әрі іс-қимылдар туралы шешім қабылданатын Қоғам Басқармасы отырысының қарауына шығарады.

120. Холдинг пен Қоғамды жедел қорландыруды қамтамасыз ету мақсатында Холдинг пен Қоғам арасында қаржыландыруды ұсыну және кепілдіктер шығару жолымен қаржы ресурстарын қайта бөлу мүмкіндігі көзделеді. Егер Қазақстан Республикасының заңнамасында, Холдинг пен Қоғамның жарғыларында өзгеше көзделмесе, көрсетілген қаржыландыру және кепілдіктер беру лимиттер мен шектеулер белгіленбей жүзеге асырылады.

121. Шетел валютасымен алыпсатарлық операцияларға, яғни қаржы-шаруашылық/негізгі қызметке негізделмеген шетел валютасымен жасалатын операцияларға қатаң тыйым салынады.

122. Валюталық тәуекелдерді барынша азайту мақсатында Қоғам туынды қаржы құралдарымен мәмілелер жасасу жолымен хеджирлеуді жүзеге асыру мүмкіндігін қарастыра және бұл мәселені Қоғамның уәкілетті органының қарауына шығара алады.

123. Қоғамның міндеттемелерін тиімді басқару мақсатында Қоғамның жауапты бөлімшелері мынадай мониторингті жүзеге асырады:

1) уақытша игерілмеген қарыз қаражаты көлемінің өтімділігін және қорландыру базасын қамтамасыз ету үшін өтімді құралдарды пайдалану мүмкіндігін айқындау мақсатында қарыз алу түрлерін мониторингтеу және талдау;

2) өтімділік тәуекелін, сондай-ақ пайыздық, валюталық және басқа да тәуекелдерді айқындау мақсатында активтер мен міндеттемелердің, басқа да көрсеткіштердің ағымдағы жай-күйіне мониторинг жүргізу.

124. Комплаенс-тәуекелдерді барынша азайту мақсатында үлестес тұлғалармен және Қоғаммен ерекше қатынастармен байланысты тұлғалармен іскерлік қатынастар орнату кезінде ішкі құжаттарда көзделген тәртіппен Қоғамның ішкі құжаттарына сәйкес үлестес тұлғалардың және Қоғаммен ерекше қатынастармен байланысты тұлғалардың тізілімдері қалыптастырылады.

125. Егер Қоғамды қаржыландыруды және Қоғамның міндеттемелері бойынша кепілдіктер беруді қоспағанда, Қазақстан Республикасының заңнамасында, Қоғамның Жарғысында, Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімдерінде өзгеше көзделмесе, Қоғам жеке және заңды тұлғаларға қаржыландыруды және кепілдіктер беруді жүзеге асырмайды.

12-тарау. Бақылау әрекеттері

126. Негізгі тәуекелдер мен тәуекелдерді басқару шаралары анықталғаннан кейін осы тәуекелдерге ұшыраған негізгі бизнес-процестер анықталады. Тиісті бақылау іс-әрекеттерін енгізудің орындылығы қажеттілігін анықтау үшін бизнес-процестерге кезең-кезеңімен талдау жүргізіледі. Бұдан басқа, тәуекелдерді басқару жөніндегі жоспарланған іс-шараларға талдау жүргізіледі осындай іс-шаралардың тиімді орындалуын қамтамасыз ету үшін қажетті бақылау іс-әрекеттері және (немесе) көрсеткіштер айқындалады. Көбінесе бақылау әрекеттері тәуекелді басқару әдісі болып табылады.

127. Бақылау әрекеттері-тәуекелдерді басқару шараларының орындалуын қамтамасыз етуге көмектесетін саясаттар мен рәсімдер. Бақылау әрекеттері Қоғамның барлық деңгейлеріндегі бизнес-процестерге енгізілген. Бақылау әрекеттеріне мақұлдау, авторизация, верификация, келісу, операцияларды жүргізуді талдау, активтердің қауіпсіздігі және міндеттерді бөлу сияқты көптеген шаралар кіреді.

128. Бизнес-процестерге талдау жүргізу және қосымша бақылау іс - қимылдарын енгізудің қажеттілігі мен орындылығын айқындау үшін тәуекелдердің меншік иелері-қоғамның тиісті ҚБ басшылары, ҚБ-ға кірмейтін қызметкерлер жауапты болады. ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ бақылау рәсімдерін әзірлеу және енгізу кезінде бизнес-процестердің иелері мен қатысушыларына әдіснамалық қолдауды қамтамасыз етеді.

129. Тәуекелдерді сәйкестендіру және бағалау нәтижелері Қоғамның басқармасы мен Директорлар кеңесіне, сондай-ақ тиісті комитеттерге маңызды тәуекелдер туралы ақпаратты, тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарын, қолданыстағы іс-шараларды жетілдіру жөніндегі ұсыныстарды қамтитын тәуекелдерді басқару жөніндегі есеп түрінде беріледі.

130. Тәуекелдер бойынша тұрақты есептілік негізінде Қоғамда ағымдағы тәуекелдерге және тәуекелдерге ден қою жөніндегі шаралардың орындалуына бақылау жүргізіледі.

131. Қоғамның қызметкерлері мен лауазымды адамдары Қоғамның Директорлар кеңесінің Аудит жөніндегі комитетіне немесе Директорлар кеңесіне басқару немесе ішкі бақылау рәсімдерін немесе басқа да саясаттарды бұзу немесе дұрыс орындамау, сондай-ақ алаяқтық, **Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу жағдайлары туралы құпия түрде мәлімдеуге құқылы.**

13-тарау. Ақпарат және байланыс

132. **ТБЖ** әрбір компонентін іске асыру процесінде Қоғамның ҚБ арасында ақпарат алмасу қамтамасыз етіледі. **ТБЖ** шеңберінде дайындалған барлық материалдар мен құжаттар өздерінің ескертулері мен ұсыныстарын енгізетін мүдделі ҚБ-мен келісуден өтеді. Директорлар кеңесінің қарауына жылына кемінде бір рет: Қоғамның тәуекел-тәбеті бойынша ұсыныстар, негізгі тәуекелдерді талдау және тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспары ұсынылады.

133. Қоғамдағы ақпарат пен коммуникация тәуекелдерді басқару процесіне қатысушыларды тәуекелдер туралы сенімді және уақтылы ақпаратпен қамтамасыз етуге мүмкіндік береді, тәуекелдер, тәуекелдерге әрекет ету әдістері мен құралдары туралы хабардар болу деңгейін арттырады. Тиісті ақпарат қызметкерлерге өз функцияларын тиімді орындауға мүмкіндік беретін нысанда және мерзімде анықталады, жазылады және беріледі.

134. Қоғамның ҚБ, сондай-ақ ҚБ-ға кірмейтін қызметкерлер **ТБЖ**-ны үйлестіруге жауапты ҚБ-ға болған залалдар туралы үнемі мониторинг жүргізеді және хабарлайды. Әрбір осындай жағдай бойынша шығындардың туындау себептеріне талдау жүргізіледі және болашақта осындай оқиғалардың алдын алу бойынша шаралар қабылданады (іске асырылған және ықтимал тәуекелдер бойынша дерекқор).

135. Қоғам серіктестерге, кредиторларға, сыртқы аудиторларға, рейтингтік агенттіктерге және басқа да мүдделі тараптарға (оның ішінде жылдық есептің құрамында) ашылатын ақпараттың нақтылану дәрежесінің Қоғам қызметінің сипаты мен ауқымына сәйкестігін қамтамасыз ете отырып, тәуекелдерді басқару жөніндегі ақпаратты жеткізеді. Жылдық есепте негізгі тәуекелдер бойынша маңыздылық дәрежесі, негізгі тәуекелдерді басқаруға және азайтуға бағытталған іс-шаралар ашылады.

14-тарау. Мониторинг

136. Қоғамда **ТБЖ** тиімділігінің мониторингі (басқарудың қолданыстағы әдістері мен тәуекелдерді бақылау құралдарын қоса алғанда) және қажет болған жағдайда оны өзгерту және жетілдіру жүзеге асырылады. Мониторинг жылына кемінде бір рет тұрақты негізде жүргізіледі.

137. Қоғам өз тәуекелдеріне Қоғамның Директорлар кеңесі мен Қоғамның Басқармасы өз құзыретіне сәйкес белгілеген негізгі қағидаттарға, саясаттарға, ережелер мен қағидаларға сәйкес мониторинг жүргізеді және бақылайды.

138. **ТБЖ** мониторингі бүкіл бизнес-процестің маңызды бөлігі болып табылады және мұндай жүйенің болуын да, оның компоненттерінің іске асырылуын да бағалайды. Мониторинг тәуекелдерді басқару жүйесінің саясатының, рәсімдері мен іс-шараларының орындалуын және мақсатты тексерулерді үнемі қадағалау арқылы жүзеге асырылады. Мақсатты тексерулердің ауқымы мен жиілігі тәуекелдерді бағалауға және тұрақты мониторингтің тиімділігіне байланысты. **ТБЖ** кемшіліктері Директорлар кеңесі мен Қоғам Басқармасының назарына жеткізілуі тиіс.

139. Қоғамның **ТБЖ** тиімділігі ішкі және/немесе сыртқы аудиторлар немесе тәуелсіз сарапшылар жүргізген тәуелсіз тексерулердің нәтижелерімен расталады.

140. Қоғамның Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарларын және **ТНИ**, БҚ бекіткеннен кейін **ТБЖ** үйлестіруге жауапты әрбір іс-шараның орындалу мерзімдеріне сәйкес іс-шаралардың орындалуын бақылауды және **ТНИ**-нің нақты мәніне мониторингті жүзеге асыруды (ағымдағы **ТНИ** шекті мәнге жақындату не оны бұзу) жүзеге асырады.

141. **ТБЖ** үйлестіруге жауапты ҚБ тоқсан сайын Қоғам Басқармасына тәуекелдерді басқару жөніндегі есепті ұсынады. Басқарма тоқсан сайын Қоғамның Директорлар кеңесі жанындағы тиісті комитет алдын ала қарағаннан кейін Қоғамның Директорлар кеңесіне тәуекелдерді басқару жөніндегі есепті ұсынады.

142. Тәуекелдерді басқару туралы есепте кем дегенде мыналар болуы керек:

1) тәуекелдер тіркелімі (анықталған тәуекелдер; тәуекелдер туындауы мүмкін жүргізу барысында ағымдағы қызметі), тәуекелдер картасы және тәуекелдерді басқару бойынша іс-шаралар жоспары;

2) тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарын іске асыру туралы ақпарат (тәуекелдерді азайту, жою бойынша жүргізілетін жұмыс);

3) тәуекелдер портфеліне елеулі әсер етуі мүмкін тәуекелдердің негізгі индикаторлары туралы ақпарат;

4) - іске асырылған тәуекелдер бойынша ақпарат;

5) тәуекелдерді азайту бойынша іс-шаралар жоспары;

6) тәуекелдерді басқарудың белгіленген процестерінен елеулі ауытқулар туралы ақпарат (егер болған болса);

7) Қоғам бекіткен қаржылық тәуекелдер лимиттерінің сақталмауы туралы ақпарат (егер болған болса);

8) - тәуекелдерді басқару саласындағы реттеушілік талаптарды сақтау туралы ақпарат (олар болған кезде);

9) Қоғамның уәкілетті органдары бекіткен қаржылық тәуекелдердің жекелеген түрлерін басқару жөніндегі қағидаларға сәйкес қаржылық тәуекелдер жөніндегі есеп;

10) болжамды жылға тәуекел-тәбет (жылына бір рет), түзетілген тоқсан сайынғы тәуекел- тәбет (қажет болған жағдайда);

11) есепті кезеңдегі қаржылық көрсеткіштерді қысқаша талдау;

12) тәуекелдерді басқару жүйесінің барабарлығы мен тиімділігі.

143. **ТБЖ** ішкі аудиті және тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесіндегі кемшіліктерді жою жөніндегі жоспарлардың орындалуын тексеру Қоғамның директорлар Кеңесі бекіткен **ішкі аудит қызметінің аудиторлық жоспарына** сәйкес жүргізіледі. Ішкі аудит ішкі аудит жүргізу процесін реттейтін **ішкі** нормативтік құжаттарға сәйкес жүргізіледі.

15-тарау. Тәуекел мәдениеті.

144. Тәуекел мәдениеті тәуекелдің мәнін түсінуден, оның түрлері туралы хабардар болудан, **ТБЖ** барлық деңгейлеріндегі қоғамдағы тәуекелдерді басқару процестерінің маңыздылығын түсінуден тұрады.

145. Қоғамда тәуекел мәдениетінің болуы мыналарды көздейді:

1) Қоғам басшылығының **ТБЖ** мәселелері бойынша қолдауы және **ТБЖ** маңыздылығын түсінуі;

2) өз құзыреті шеңберінде тәуекелдерді басқару мәселелері бойынша Қоғам қызметкерлерінің кәсібилігі;

3) Қоғам қызметкерлерінің тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шараларды жүзеге асырғаны үшін жауапкершілігі;

4) қызметкерлердің тәуекелдер деңгейі туралы және оларды төмендету үшін мүмкін болатын шаралар туралы хабардар болуы;

5) есептілік жүйесінің болуы.

146. Қоғамның тәуекел-мәдениетін осы Саясаттың 145-тармағында аталған өлшемдерге сәйкестендіру мақсатында мынадай іс-шаралар жүзеге асырылады:

1) Қоғамның **ҚБ** басшылығы, басшылары мен қызметкерлері шешім қабылдау кезінде тәуекелдерді басқару мәселелеріне тиісті көңіл бөледі;

2) **ҚБ** қызметкерлері мен Қоғамның басшы қызметкерлері тәуекелдерді басқару саласында тұрақты оқытудан өтеді;

3) Қоғам қызметкерлері **ТБЖ** жұмыс істеу қағидаттарымен міндетті танысудан өтеді.

147. Тәуекел мәдениетін енгізу және осы Саясаттың ережелерін іске асыру үшін

жауапкершілік Қоғамның Басқармасына жүктеледі.

148. Осы Саясаттың сақталуын бақылау және жауапкершілік ТБЖ үйлестіруге жауапты ҚБ басшысына және Қоғамның ҚБ басшыларына олардың лауазымдық міндеттеріне сәйкес жүктеледі.

149. Осы Саясат қажеттілігіне қарай мерзімді түрде қаралады және оны Қоғамның Директорлар кеңесі бекітеді.

16-тарау. Қорытынды ережелер

150. Осы Саясатқа өзгерістер мен толықтырулар Қоғамның ішкі нормативтік құжаттарында көзделген тәртіппен енгізіледі.

151. Осы Саясатта реттелмеген мәселелер Қазақстан Республикасының заңнамасымен, оның ішінде Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау жөніндегі уәкілетті органның нормативтік құқықтық актілерімен, Қоғамның Жарғысымен және өзге де ішкі құжаттарымен реттеледі.

«Қазақстанның экспорттық-кредиттік агенттігі» АҚ
тәуекелдерді басқару саясатына қосымша

Тәуекел-тәбеттің түрі

Компонент	Метрика	Лимит	Мақсатты деңгей
Компонент 1:	Метрика 1		
	...		
	Метрика N		
...	Метрика 1		
	...		
	Метрика N		
Компонент N	Метрика 1		
	...		
	Метрика N		